

ekološki glasnik časopis o prirodi

GODIŠTE XV., 2007. • BROJ 4 • SRPANJ/KOLOVOZ, 2007. • ISSN 1330-1055

Crnokrpica

(Telescopus fallax)

Doc. dr. Zoran Tadić

Ove se zmije najčešće vrlo sporo kreću po kamenjaru, ali su i odlični penjači i često se penju u nisko grmlje. Ako ih se uznemiri, najčešće pokušaju odmah pobjeći (ne posebno brzo!), ali ako im je to nemoguće, onda počinju šištati i napadati, ali nikad ne grizu – sve napade izvode sa zatvorenim ustima.

Crnokrpica kao i modras (*Malpolon monspessulanus*) spadaju u obitelj guževa (*Colubridae*), ali u tzv. skupinu žlijebozubih guževa odnosno opistoglifnih zmija. Na stražnjem dijelu gornje čeljusti, nekako u ravni stražnjeg dijela očiju, sa lijeve i desne strane nalaze se povećani užli-

jebljeni zubi (za detaljniji opis načina korištenja ovih zuba vidi tekst o modrasu u broju 5/2006).

Područje rasprostranjenja crnokrpice kreće se od obalnog dijela Hrvatske (od Istre), preko Crne Gore, Albanije, Makedonije, Grčke, pa sve preko Turske do Kaspijskog jezera.

U Aziji, na jug, crnokrpica živi u Siriji, pa sve do južnih dijelova Izraela.

Tijelo crnokrpice vrlo je vitko i bočno spljošteno tako da je na sredini više nego što je široko, a glava se jasno ističe od vrlo tankog vrata. Ona je relativno kratka za ukupnu duljinu tijela ove zmije, okomito je spljoštena i

relativno je široka iza očiju. Oči su relativno malene (za razliku od modrasovih očiju!). Zanimljivo je da crnokrpica ima okomite zjenice, što je značajka očiju prilagođenih za gledanje u tami. Od ovakvog oblika očiju vjerojatno potječu i mnogi europski nazivi za ovu zmiju – gotovo se svugdje u imenu spominje mačka! Uvijekve oči, od naših zmija, imaju još samo zmije ljutice (obitelj *Viperidae*).

Duljina većine odraslih primjeraka kreće se oko 70 cm, a vrlo veliki (i vrlo rijetki!) primjerci dosegnu i metar duljine.

Temeljna je boja crnokrpica je svijetlosiva, a samo rijetki primjerci mogu biti tamnosivi ili smeđesivi. Sredinom leđa proteže se niz crnih ili crnosmeđih pjega koje prema repu postaju manje i blijede. Na vratu se nalazi crna mrlja koja može biti različitog oblika, ali je obično jedan njen dio usmjeren

prema stražnjem dijelu glave. Mnogi primjerci imaju crnu prugu koja se proteže od oka do ustiju. Na bokovima, nalazi se niz kratkih, okomitih mrlja koje su iste boje kao i velike leđne mrlje, ali su manje izražajne. Donji dio tijela je bjelkast ili žućkast sa velikim brojem crnih, smeđih ili sivih mrlja koje se prema repu često spajaju i potpuno prekriju trbušni dio. Gore opisane boje i oblici šara su vrlo promjenjivi, čak i u životinja koje žive na istom području tako da je teško dati točan opći opis obojenosti crnokrpice. Primjerci, neke azijske populacije crnokrpice imaju vrlo blijede mrlje po tijelu, tako da se na njima ističe samo temeljna boja.

Stanište na kojem živi crnokrpica su suha, kamenita područja prekrivena niskom mediteranskom vegetacijom, suhozidovi i sl. Crnokrpica je aktivna gotovo isključivo po noći i u

sumrak. Rijetko se mogu vidjeti po danu ili u zoru. Posljedica toga je da je mnogi ljudi nikad i ne vide, iako na tim područjima mogu biti vrlo brojne. Često se puta dogodi da mi ljudi pošalju sliku zmije kako bih odredio koja je to vrsta, a ljudi tvrde da nikad do sad nisu vidjeli takvo što, iako tu već dugo žive. Najčešće se to događa sa crnokrpicama!

Ove se zmije najčešće vrlo sporo kreću po kamenjaru, ali su i odlični penjači i često se penju u nisko grmlje, naravno po noći. Ako ih se uznemiri,

najčešće pokušaju odmah pobjeći (ne posebno brzo!), ali ako im je to nemoguće, onda počinju šištati i napadati, ali nikad ne grizu – sve napade izvode sa zatvorenim ustima.

Crnokrpice se hrane gotovo isključivo gušterima. Vrlo rijetki primjerci jedu i manje glodavce. Pošto većina guštera nije aktivna noću, ove zmije vjerojatno koriste osjet njuha kako bi ih u procjepima u kamenjaru pronašle. Obično se polako privuku gušteru te ga brzim pokretom glave uhvate te se obaviju oko njega. Međutim, njihov stisak nije jak te služi samo da bi se gušter pridržao dok zmija dovoljno

dobro ne zagriže i ne ubrizga otrov svojim stražnjim zubima. Kao što smo već spomenuli, crnokrpica ima užlijebljene, otrovne zube u stražnjem dijelu gornje čeljusti. Da bi takvi zubi bili efikasni, zmija mora dobro zagristi svoj plijen, a da bi ga dobro zagrizla, mora ga namjestiti u pogodan položaj. Otrovnost djeluje na toplokrvne životinje, ali gušteri od njega vrlo brzo ugibaju. Nakon što gušter ugine, crnokrpica ga počinje gutati, najčešće od glave. Koliko je poznato, otrov nema nikavog djelovanja niti na ljude. Gušteri, međutim, vrlo brzo ugibaju od ovog otrova. Ne zna se ni da li u otrovu crnokrpice prevladavaju neurotoksini ili hemotoksini.

Crnokrpice se pare u proljeće i legu 4–6 jaja iz kojih se mladunci izlegu u ljeto ili ranu jesen.

U nas živi podvrsta *Telescopus fallax fallax*, ali taksonomija ove vrste kao i rasprostranjenost pojedinih podvrsta još uvijek nije jasna.

Narodni nazivi:

Crna krpa, pečarka, pečatica, pečavčina, pečovčina, pečulja, pržac, štrapavica

Strani nazivi:

Engleski:	Cat Snake
Njemački:	Katzenbatter
Ruski:	Кошачья змея
Finski:	Kissakäärme
Bugarski:	Koteška zmija
Švedski:	Kattorm

